

Hatay

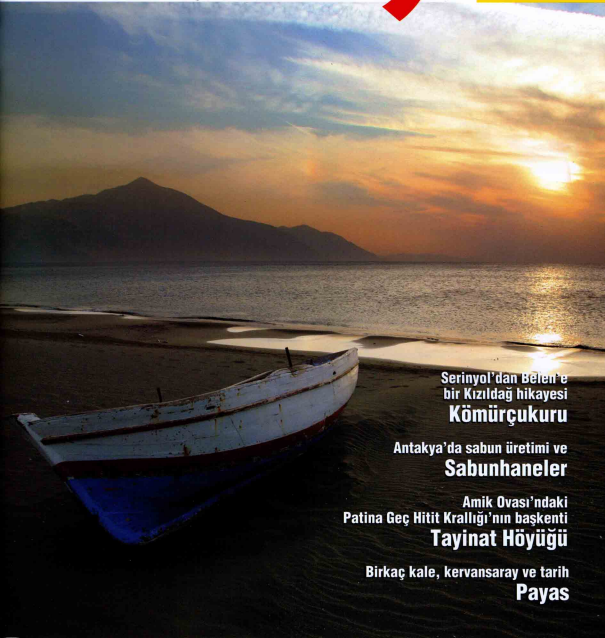
AYLIK KÜLTÜR VE KEŞİF DERGİSİ www.hataykesif.com

Sayı 14

AĞUSTOS
2008

FİYATI: 5 YTL

Serinyol'dan Belen'e
bir Kızıldağ hikayesi
Kömürçukuru

Antakya'da sabun üretimi ve
Sabunhaneler

Amik Ovası'ndaki
Patina Geç Hitit Krallığı'nın başkenti
Tayinat Höyüğü

Birkaç kale, kervansaray ve tarih
Payas

Amik Ovası'ndaki Patina Geç Hitit Krallığı'nın Başkenti Tayinat Höyüğü

Prof. Dr. Timothy P. Harrison
Toronto Üniversitesi
Tayinat Kazıları Kazı Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Hatice Pamir
Muğla Sıhhiye Fakültesi

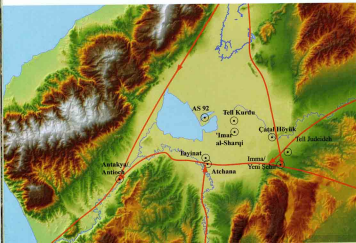
Asi Nehri'nin kuzey kenarı üzerinde, Demirköprü'nün 1.5 km kadar doğusunda uzanan geniş ve alçak höyük biçimine sahip bir höyük olan Tayinat Höyüğü'nün bulunduğu yerde nehir, Amik Ovası'nın güney kenarı boyunca batıya döner.

Tayinat'da ilk kez 1930'lu yıllarda Chicago Üniversitesi kazı yapmıştır. Bu kazılarda Erken Tunç Çağı (yaklaşık İ.Ö. 3200-2000) ve Demir Çağı (İ.Ö. 1200-600)'ni içeren uzun bir yerleşim sürecinin varlığı ortaya çıkarılır. Elde edilen arkeolojik kalıntılar ve antik kayıtlar, Tayinat'ın, İ.Ö.

Prof. Dr. Timothy P. Harrison

9. ve 8. yüzyıllarda, kabaca Hatay'ın bugünkü sınırlarını kapsayan bölgeyi kontrol eden Patina olarak anılan, küçük fakat güçlü ve bağımsız bir şehir devletinin başkenti olan Kunulua yerleşimi olduğunu işaret etmektedir. Chicago Üniversitesi'nin kazıları birkaç büyük saray yapısı

(kompleksini) (bit hilani olarak adlandırılır) ve megaron tipte tapınak yapısını ortaya çıkarmıştır. Bugün Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmekte olan aslan biçimli sütun kaideleri, megaron tip olarak anılan tapınağın ön girişini süslemekteydi. Kazılarda çok sayıda taş kabartma ve heykeller ile zengin Luwice (geç Hititçe) resim yazıtları da ele geçmiştir ki, bu kalıntılar da Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

2002 yılından itibaren Toronto Üniversitesi Tayinat Höyüğü'nde araştırma ve kazı faaliyetlerini 60 yıllık bir suskunluğun ardından yeniden başlatmıştır. İlk iki yıl yüzey araştırması ve höyüğün topografik planın çıkarılması çalışması yapılmıştır. Bu buluşlar bize, eski kazı alanlarının yerini tespitte yardımcı olmuş ve eski kazılar ile yeni kazılar arasında bağlantı kurmamızı sağlayacak veriler sunmuştur. Yeni kazılar 2004 yılında başlatılmış ve halen devam etmektedir. Chicago Üniversitesi'nin kazıları, arkeolojik dizilime dair bir çok soruyu ortaya atmıştır. Öyle ki, bu sonuçlar ve sorular yaklaşık 60 yıldır eski Yakın Doğu'nun tümü için son derece önemli olmuştur. Toronto Üniversitesi'nin arkeolojik çalışmalarının önemli amaçlarından birisi, modern bilimsel yöntemler ve teknikler kullanarak yeniden bu soruların bazılarını çözmeyi denemektir. Tunç Çağı'ndan Demir Çağı'na kültürel geçişe dair soru büyük önem taşımaktadır. Bu geçiş dönemi Mezopotamya'da, Mısır'da büyük imparatorlukların

**Tayinat höyüğünün
havadan görünümü.**

ve Anadolu'da Hitit İmparatorluğu ve başkenti Hattuşa (Boğazköy) çöküşüne tanık olmaktadır. Amik Ovası bu geçiş döneminde önemli bir rol oynamıştır.

Tunç Çağı boyunca (yaklaşık İ.Ö. 2000-1200) Amik Ovası güçlü bir krallık olan Mukish Krallığı tarafından yönetilmiştir. Bu krallığın başkenti ise, Tayinat Höyüğü'nün yakınında uzanan Açıana Höyüğü'nde ortaya çıkan Alalakh şehri idi.

Antik kayıtlar ki, Homeros destanları da bunlara dahildir; bu çağı büyük bir kıtlık ve politik kargaşa dönemi olarak tanımlar ve bundan "Deniz Kavimleri" olarak adlandırılan, Akdeniz dünyasının Vikingleri olarak görülen gizemli topluluklar sorumlu tutulur. Bu toplulukların Ege dünyasından geç eden halklardan oluştuğuna inanılır. Tunç Çağı'nın zengin kültürü, yazılı gelenekleri ve güçlü şehir devletlerinin aksine, Karanlık çağın kültürel gerileme, kronikleşen bir etnik çekişme ve politik dağılma ile karakterize edildiğine inanılır. Bununla birlikte, giderek artan, hali hazırda süren arkeolojik buluşların sonuçları bu tarihi tanımlı değiştirmeye başlamıştır. Ortaya çıkan resim dikkat çekici, oldukça karmaşık siyasi alanın varlığına değişim ve devamlılığına işaret etmektedir. Bu keşfin adımı kısmen dikkate değer önderdeki Hitit egemenlik alanlarında oluşmaktadır. Bilim insanları I. Bin'de Geç Hitit şehir devletlerini Tunç Çağı Anadolu atalarına dil ve kültürel olarak bağlantılı olduklarını kabul etmelerine rağmen, bugüne kadar sadece Kargamış'ın Büyük Krallığın seceresi bu ara dönemin köprüsü olarak kabul görmüştür. Halep kalesinde yakın zamanlarda yapılan kazılarda ele geçen bir krallık yazıtı, Hatay merkezli heyecan verici tarihi değişimlerin bu dönemde yaşandığını göstermektedir.

Tayinat Höyüğü'nde başlatılan kazı çalışmaları halen devam etmektedir ve elde edilen sonuçlar

Tunç çağlarının sonlarında Alalakh, Hitit İmparatorluğu'nun kontrolü altına girer ve Hitit İmparatorluğu çöktüğünde (yaklaşık İ.Ö. 1200), Alalakh kent yerleşimi de çöker ve sonlanır. Bu felakete yol açan şey ve İ.Ö. 9. yüzyılda ortaya çıkan Patina Krallığı'ndan önce birkaç yüzyıl sürecektir olan Karanlık Çağ (İ.Ö. 1200-900) boyunca ne olduğu her zaman büyük bir sır olarak kalmıştır.

henüz tam değildir. Ancak, kazıların ilerleyen süreçte Karanlık Çağ olarak adlandırılan bu dönemi aydınlatacağı kuşkusuzdur. Dahası, ortaya çıkmaya başlayan veriler Tayinat'ın bu dönemde güneyde Hama, doğuda Halep ve kuzeyde İslahiye'ye kadar uzanan bölgeyi yöneten büyük bir krallığın başkenti olduğuna işaret etmektedir. Kazi sonuçları aynı zamanda Tayinat yerleşiminin Erken Demir Çağı'nda (İ.Ö. 1200-900), Alalakh'in çökmesinin hemen ardından yerleşildiğini göstermektedir. Alalakh'in tahrip edilerek yerleşimin sonlanıp sonlanmadığı ya da basit bir şekilde çöküp çökmediği belirsizdir. Tayinat'da Erken Demir Çağı'na ait yerleşim katlarında Ege etkisinin varlığı tanımlanmıştır. Erken Demir Çağı katlarının hemen üzerinde ise anıtsal Hitit stilinde saray ve zengin Luwice resim yazıları ortaya çıkmaktadır.

Tarihi ayrıntıların belirsiz kalmasına rağmen, Tayinat'da yaptığımız arkeolojik keşiflerimiz, Karanlık Çağ olarak adlandırılan dönemin peşesini kaldıracaktır. Kazılar, Amik Ovası'nda Tunç Çağı'nın sonunda çöken büyük Hitit İmparatorluğu'nun ardından ortaya çıkan güçlü krallığın varlığını kanıtlamaya başlamıştır. Bu krallık, Hitit isimleri taşıyan krallar tarafından yönetilmiş, güçlü bir olasılıkla Hattuşa'da Hitit kralı soyuna dayanmaktadır. Tayinat'daki keşiflerimiz sadece başlangıç aşamasındadır ve bu çalışmalar daha heyecan verici keşiflere gebe. Bu çalışmaların ve keşiflerin Hatay'ın zengin kültürel mirasına katkı sağlayacağına inanmaktayız ve bu sonuçlara ulaşmayı dört gözle bekliyoruz.

